

De kruistochten

Steden en Staten

Minimum

1. Hoe noemen we de mensen die naar het Heilige Land gingen om heilige plaatsen te bezoeken en te bidden?	1. Pelgrims of bedevaartgangers.
2. Noem de twee bekendste heilige plaatsen in het Heilige Land.	2. Jeruzalem en het graf van Christus.
3. Wat gebeurde er met de pelgrims toen de Seldsjoeken het land veroverden?	3. Ze werden beroofd en mishandeld.
4. Waartoe riep paus Urbanus II toen op?	4. Bevrijding van het Heilige Land.
5. Wie was een bekende kruistochtprediker?	5. Peter van Amiëns.
6. Wie was de bekendste aanvoerder?	6. Godfried van Bouillon.
7. Wie maakte een kruistocht per schip?	7. De Hollandse graaf Willem I.
8. Welke stad werd toen veroverd?	8. Damiate.
9. Welke onbekende dingen brachten de kruisvaarders mee naar hun eigen land?	9. Zijde, damast, katoen, papier en glas.
10. Welke cijfers ging men gebruiken en waarom?	10. Arabische cijfers, zodat men in de handel kon vermenigvuldigen en delen.
11. Welk belangrijk voorwerp gingen de schippers gebruiken?	11. Het kompas.

Basis

Jaartallen

1096:	De eerste kruistocht
1099:	Jeruzalem veroverd
1291:	De laatste kruistocht wordt gehouden

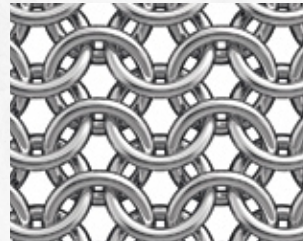
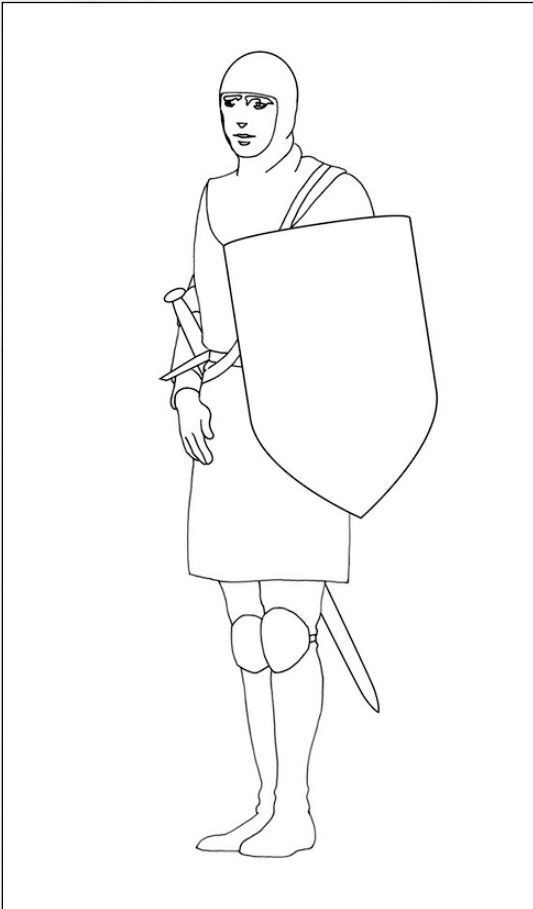

1. Wat is er op de plaat te zien? Zet de goede nummers voor de zinnen.

- ___ Links is een belegeringstoren te zien. De kruisvaarders bouwen zulke torens omdat de muren hoog zijn en de poorten sterk. De torens hebben wielen die van binnenuit voortbewogen kunnen worden. Zo kunnen ze tot bij de muur worden gereden. Met behulp van een valbrug kan men op de muur komen.
- ___ De ridders op de voorgrond zijn op weg naar de belegeringstoren. Ze zijn gewapend met een zwaard of een bijl. Ze zijn gekleed in een leren kolder (harnas), versterkt met ijzeren ringen of ronde plaatjes. Hun helmen zijn voorzien van een neusbeschermer.
- ___ Rechts staat Godfried van Bouillon met zijn blauwe helm, blauwe wapenrok en sluier.
- ___ Links op de voorgrond zijn mannen bezig met het aandragen van ladders. Ze gaan, zoals zoveel mannen, zonder beschermende kleding de strijd in.
- ___ De meest linkse man draagt aan een riem een watertonnetje als veldfles.
- ___ Boven hem is een man te zien die een van de touwen vasthoudt, waarmee de valbrug in bedwang wordt gehouden.
- ___ De ridder in het midden houdt een kruisvaan vast.
- ___ Achter Godfried van Bouillon is een monnik te zien die een kruisbeeld draagt.
- ___ Achter de monnik, op een heuvel, staat een blijde. Dat is een werpgeschut, waarmee grote stenen tegen of voer de muren geslingerd kunnen worden.
- ___ Talrijke boogschutters schieten hun pijlen naar de verdedigers op de muren.
- ___ De verdedigers hebben de muren opgehoogd met stapels balken om zich te beschermen tegen de pijlen. Daar bovenop zwaait een mohammedaan met de groene vlag van Mohammed.
- ___ Om de kruisvaarders te bespotten, hebben de mohammedanen omgekeerde kruisen op de muren geplaatst.

2. Kleding en wapens van de kruisvaarder.

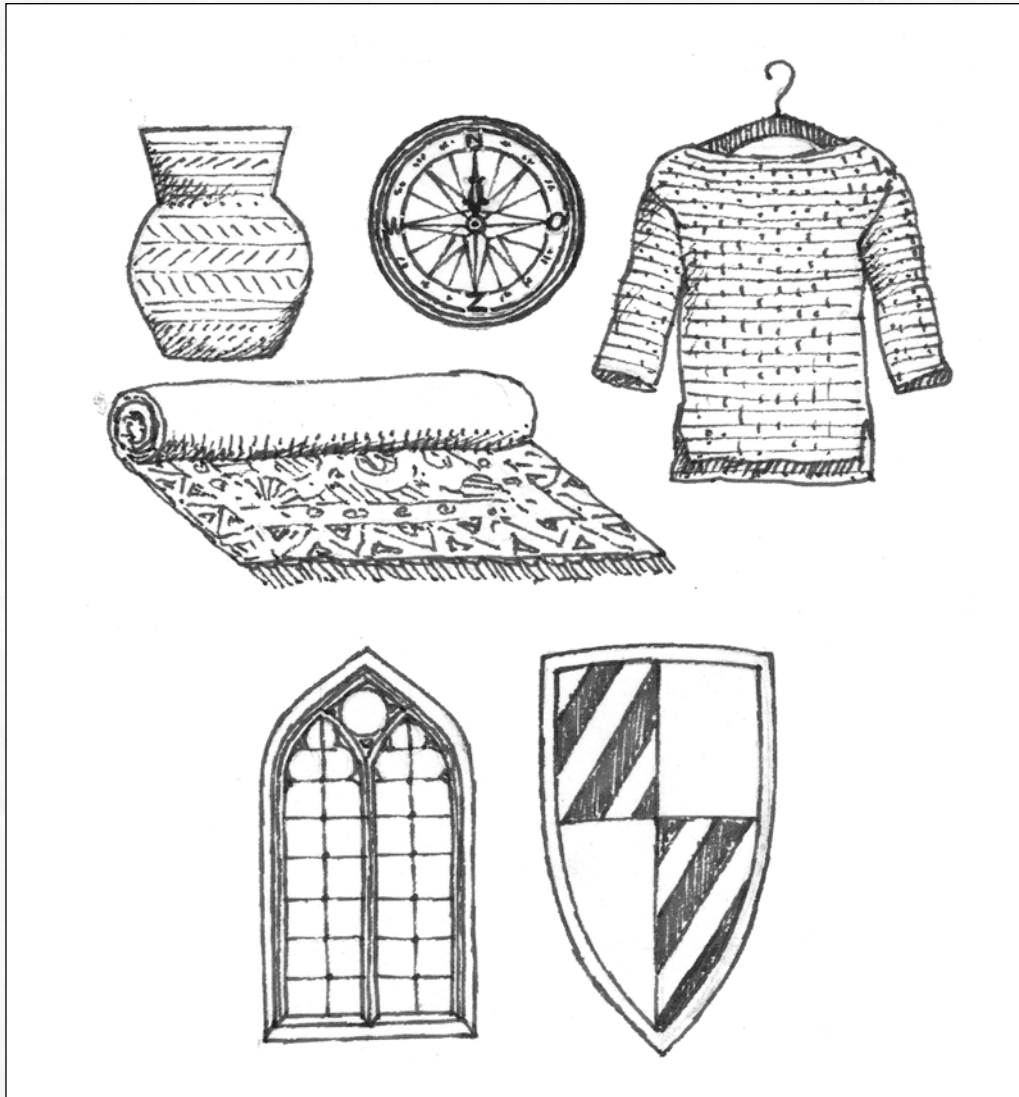
- Maak de maliënkolder af, zie afbeelding van het ijzeren vlechtwerk.
- Teken het rode kruis op het schild.
- Teken de kruisbanier naast de kruisvaarder.

3. Hieronder staan een aantal gevolgen van de kruistochten. Zijn dat voordelen of nadelen? Streep het foute antwoord door.

a. Men ging Arabische cijfers gebruiken.	voordeel/nadeel
b. De kruisvaarders brachten besmettelijke ziekten over.	voordeel/nadeel
c. De scheepvaart werd verbeterd.	voordeel/nadeel
d. De handel nam toe.	voordeel/nadeel

- e. Men liet glasruiten in de vensteropeningen plaatsen. voordeel/nadeel
- f. De verering van relikwieën nam toe. voordeel/nadeel
- g. Allerlei nieuwe producten, zoals zijde en specerijen werden bekend. voordeel/nadeel
- h. Er waren weinig mannen om het vele werk te doen, zodat er veel land braak lag. voordeel/nadeel

4. Kleur de voorwerpen die de mensen in Europa vóór de kruistochten niet kenden.

Extra

1. De klokken van Haarlem.

Luister naar de klokken van Haarlem. Deze klokken luiden elke avond van 21.00 – 21.30 uur. Vroeger was dat een waarschuwing: de stadspoorten gaan dicht. De klokken hangen in de toren van de Sint-Bavokerk.

a. Hoeveel klokken luiden er? _____

b. Zijn het grote of kleine klokken? _____

Waarom denk je dat?

Dit staat te lezen in een boek over de Sint-Bavokerk te Haarlem: 'In de toren van de kerk hangen de Damiaatjes, twee kleine klokken die door een afstammeling van een kruisvaarder zijn geschonken'.

c. Naar welke plaats zouden de Damiaatjes genoemd zijn? _____

d. Met welke kruistocht is de kruisvaarder meegetrokken? _____

Bekijk de afbeelding van het stadswapen van Haarlem.

e. Wat hangen er in de boom?

---

f. Wat betekent de Latijnse tekst 'Vicit vim virtus'?

Klaas Bolt (1927 – 1990) was organist in de Sint-Bavokerk. Hij improviseert op het orgel over het lied *De klokken van Haarlem*.

Luister naar de improvisatie. Aan het begin hoor je hoe hij de Damiaatjes nadoet.

- f. In de toren van de Sint-Bavokerk hangen ook grote klokken. Hoe kun je dat horen aan de improvisatie van Klaas Bolt?

---

2. Jezus is de Zoon van God.

De moslims loochenen dat Jezus de Zoon van God is. Jezus is volgens hen het eerste schepsel van god. De god van de islam is Allah.

- a. Lees het volgende stukje uit de Koran, het heilige boek van de moslims.

‘O Maria, waarlijk, Allah geeft u blijde tijding door zijn woord: Zijn naam zal zijn: de Messias, Jezus, zoon van Maria, geëerd in deze wereld, en in de volgende’.

- b. Zoek op hoe in de geloofsbelijdenis van Nicea (uit het jaar 325) gesproken wordt over Jezus als Zoon van God. Schrijf die zin op.

---

3. 'God wil het!'

Er zijn meerdere kruistochten geweest. De christelijke kerk riep op tot een heilige oorlog tegen de ongelovigen: 'God wil het!'

a. Wie worden bedoeld met ongelovigen? _____

b. Waarom worden deze tochten 'kruistochten' genoemd?

---

c. Welke godsdienst strijdt in onze tijd een 'heilige oorlog'?

---

4. Spanningen tussen de Joden en de moslims om Jeruzalem.

Jeruzalem, de hoofdstad van Israël. Voor de joden is Jeruzalem de heilige stad, de stad van koning David. De klagmuur is voor de Joden het kostbaarste heiligdom. Maar voor de Islam is Jeruzalem ook een heilige stad. De moslims zien de Rotskoepel op de Tempelberg als heiligdom.

a. Noem twee psalmen waarin over Jeruzalem wordt gesproken.

---

b. Waarom was en is er strijd om Jeruzalem tussen christenen en moslims?

- c. Lees de onderstaande tekst over de Klaagmuur en maak een woordweb bij de vraag 'Waarom is de klaagmuur zo belangrijk voor de Joden?' Maak het woordweb op de pagina waar je aantekeningen kunt maken.

Jeruzalem

De stad die koning David tot hoofdstad maakte. De stad waar zijn zoon koning Salomo de eerste tempel bouwde. In 70 na Christus verwoestte het Romeinse leger onder aanvoering van generaal Titus de stad Jeruzalem en de tempel. Het enige dat overbleef was een stuk westelijke buitenmuur van het tempelplein. Doordat vele Joden hier bij de muur klaagden over de verwoesting van de tempel en de verstrooiing van de Joden noemden ze deze muur ook wel de 'Klaagmuur'.

Eens was de tempel voor de Joden het belangrijkste heiligdom om tot God te bidden. Nu is de Klaagmuur de belangrijkste godsdienstige plek. Elke dag staan er duizenden Joden aan de voet van de muur te bidden. Er is een mannengedeelte en een vrouwengedeelte.

Elke morgen, middag en avond zijn er gebedsdiensten. Vooral op vrijdagmiddag –net voor de sabbat– is het altijd bijzonder druk. Tijdens het bidden hebben de mannen en de jongens een keppeltje of een hoed op. Sommigen dragen ook een traditionele gebedsmantel. De vrouwen dragen tijdens het bidden een sjaal. Tijdens het bidden bewegen de joodse mannen naar voren en naar achteren of naar links en rechts. Soms lopen ze op en neer en staan weer stil. Ze bidden met hun hele lichaam. In de voegen tussen de stenen in de Klaagmuur worden vaak kleine gebedsbriefjes gepropt.

De Klaagmuur is ook de plek van samenkomst tijdens het vieren van de joodse feesten, zoals de herdenking van de verwoesting van de tempel, Jom Kippoer (de grote verzoendag).

Elke maandag- en donderdagmorgen komen er joodse families naar de Klaagmuur voor de plechtigheid van 'bar mitswa' (zoon der wet). Tijdens de plechtigheid leest de dertienjarige jongen een stukje uit de Thora voor en houdt een korte preek.

(Bron: www.onderwijsenisrael)

5. Jodenhaat of anti-semitisme.

'Anti' betekent tegen. 'Semitisme' heeft te maken met de naam 'Sem'.

- a. Wie was Sem? _____

Als je tegen de Joden bent door hen te haten, te vervolgen of te doden, wordt dat antisemitisme genoemd. In alle tijden zijn de joden als volk gehaat. De haat tegen de Joden is eigenlijk haat tegen de God van dit volk.

- b. In welk Bijbelboek kunnen we lezen over jodenhaat? _____

Wie wilde het volk van de Joden uitroeien? _____

c. Waarom? _____
_____

d. Op welke manier werden de Joden gered? _____
_____
_____

e. De joden hebben de Heere Jezus gekruisigd, maar dat betekent niet dat wij de Joden mogen haten. Revius, een dichter uit de 17^e eeuw heeft daarover een lied gemaakt. Dat begint als volgt: 'T'en zijn de Joden niet, Heer Jesu, die u kruisten.'
In de Tweede Wereldoorlog zijn veel mensen omgekomen, waarvan 6 miljoen joden. Waarom werden er zoveel Joden gedood?

_____
_____

d. Ook in onze tijd worden Joden gehaat. Ze durven steeds minder met hun keppeltje op over straat te gaan. Kun je uitleggen waarom orthodoxe Joden een keppeltje dragen?

_____
_____
_____
_____
_____

e. God heeft in de Bijbel veel beloften laten opschrijven voor het volk van de Joden. Wat kunnen wij voor de Joden doen? Lees Romeinen 10: 1.

_____
_____

